

Uitgebreide toelichting van het meetinstrument

Mictielijst / mictiedagboek

Januari 2015

Review: Jungen MJH
Invoer: Bokhorst ML

1 Algemene gegevens

	Het meetinstrument heeft betrekking op de volgende categorieën
Lichaamsregio	Thorax/buik/organen
Aandoening (ICD)	Urogenitaal Urine-incontinentie
Domein 'Menselijk functioneren' (ICF)	Overige, ongespecificeerd

- *Korte beschrijving* → Door middel van de Mictielijst (mictie=urinelozing) wordt inzicht verkregen in het plaspatroon en de mate van onvrijwillig urineverlies en tijdens welke activiteiten dit verlies plaats vindt. Het wordt ook wel mictiedagboek, plaslijst of plasdagboek genoemd. Er zijn dagboeken met een verschillende duur in gebruik (1-14 dagen). Verschillende auteurs geven aan dat 3 dagen betrouwbaar en daarmee voldoende is (o.a. Brown et al.², Bright et al.⁴, Nygaard et al.⁵ en Haarst et al.⁶). Hier opgenomen is een 3-dagen dagboek, dat op drie voor de cliënt representatieve dagen meet, bijvoorbeeld twee werkdagen en een weekenddag. De therapeut beoordeelt aan de hand van het dagboek de plasfrequentie, de totale hoeveelheid geproduceerde urine per dag, de hoeveelheid geproduceerde urine per keer, de aanwezigheid van (ongebreidelde) drang net voor de mictie, de verdeling van de geproduceerde urine over 24 uur en de activiteit(en) net voorafgaand aan of tijdens het verlies van de urine.¹⁻⁶
- *Doelgroep* → volwassenen, ouderen
- *Auteur*:
 - ✓ *Oorspronkelijke versie* → Larsson G, Victor A (1988)⁷ (48-uurs versie)
 - ✓ *Nederlandse versie* → Bernards ATM, et al. (KNGF) (2011)¹

2 Doel van het meetinstrument

Combinatie van:¹

- Inventariserend
- Evaluatief / effectiviteit
- Diagnostisch

3 *Soort / vorm van het meetinstrument*

- Instrumenteel
- *Opbouw* → De volgende variabelen worden gemeten:
 - het tijdstip waarop gedronken wordt en de hoeveelheid
 - wat er gedronken wordt
 - de mate van (onhoudbare) aandrang om te plassen
 - de hoeveelheid urine die wordt uitgeplast
 - het tijdstip van de mictie
 - het tijdstip waarop er urine wordt verloren en de hoeveelheid
 - de activiteit(en) net voorafgaand aan of tijdens het verlies van de urine¹
- *Invulinstructie* → ja, staat bovenaan het formulier¹
- *Meetniveau* → per item: wijze score is variabel; meetniveau nominaal,ordinaal en ratioschaal
- *Meetniveau* → totaalscore: wijze score is variabel; meetniveau nominaal,ordinaal en ratioschaal

4 *Verkrijgbaarheid*

- *Opvraagbaar bij* → via www.meetinstrumentenzorg.nl
- *Geschatte kosten* → gratis te downloaden
- *Copyright* → ja

5 *Methodologische kwaliteit*

Gegevens over de methodologische kwaliteit staan o.a. in de volgende reviews:

- Bright E, Drake MJ, Abrams P. Urinary diaries: evidence for the development and validation of diary content, format, and duration. 2011⁴
- Martin JL, Williams KS, Abrams KR, Turner DA, Sutton AJ, et al. Systematic review and evaluation of methods of assessing urinary incontinence. 2006⁸

6 *Hanteerbaarheid / feasibility*

- *Taal* → Engels⁷(48-uurs versie), Nederlands (niet gevalideerd, 72-uurs versie)¹
- *Benodigdheden* → invulformulier, pen, maatbeker
- *Randvoorwaarden* → kopjes of glazen dienen overeen te komen met de aangegeven maten in milliliters¹
- *Benodigde tijd* → 3 hele dagen (72 uur)¹
- *Gebruikershandleiding* → nee

7 *Normgegevens*

8 Overige gegevens

- De KNGF heeft de Mictielijst opgenomen in haar richtlijn ‘Stress (urine-) incontinentie’ en beveelt het bijhouden van een mictiedagboek aan voor het inventariseren van de ernst van het urineverlies en het evalueren van het resultaat van de behandeling.¹
- De International Continence Society⁴ heeft definities uitgewerkt die de gebruikte parameters in het mictiedagboek beschrijven:
 - Daytime frequency: the number of voids recorded during waking hours and includes the last void before sleep and the first void after waking and rising in the morning
 - Nocturia: the number of voids recorded during a night’s sleep: each void is preceded and followed by sleep
 - 24-hr frequency: the total number of daytime voids and episodes of nocturia during a specified 24 hr period
 - 24-hr urine production: measured by collecting all urine for 24 hr (usually after the first void produced after rising in the morning and completed by including the first void on rising the following morning)
 - Polyuria: the production of more than 2.8 L of urine in 24 hr in adults
 - Nocturnal urine volume: the total volume of urine passed between the time the individual goes to bed with the intention of sleeping and the time of waking with the intention of rising. It therefore excludes the last void before going to bed but includes the first void after rising in the morning
 - Nocturnal polyuria: present when an increased proportion of the 24 hr output occurs at night. Nocturnal urine volume of >20% in those 65 years and under and >33% in those over 65 years, of total 24 hr urine volume
 - Maximum voided volume: largest volume of urine voided during a single micturition. Mean and minimum voided volumes may therefore also be stated
- De werkgroep Richtlijn ‘Diagnostiek en behandeling van LUTS/BPH’ van de Nederlandse Vereniging voor Urologie⁹ doet de volgende aanbeveling: “de werkgroep beschouwt mictielijsten als een waardevolle aanvulling op de initiële diagnostiek van patiënten met LUTS/BPH. De gegevens kunnen worden gebruikt bij de beoordeling van de representativiteit van het (geplaste) volume bij uroflowmetrie en urodynamisch onderzoek, en bij de analyse van nycturie. Gezien de onvoldoende sensitiviteit en specificiteit van mictielijsten als geïsoleerde test voor blaasfunctiestoornissen en infravesicale obstructie, dienen de resultaten steeds in combinatie met de gegevens uit andere onderzoeken te worden geïnterpreteerd.”
De werkgroep gaat uit van een 24-uurs mictielijst, omdat zij aanwijzingen heeft gevonden dat een periode van 24 uur voldoende informatie oplevert en de registratie over een langere tijd weinig toevoegt.⁹
- Er is een app beschikbaar, de iP Plaslijst. Deze is geschikt voor iPhone en iPod touch. De app is gratis te downloaden en is een alternatief voor de papieren plaslijst van de uroloog. Er moet worden betaald voor het vastleggen van gegevens.¹⁰

9 Literatuurlijst

1. Bernards ATM, Berghmans LCM, van Heeswijk-Faase IC, Westerik-Verschuuren EHML, de Gee-de Ridder I, et al. KNGF-richtlijn Stress (urine-) incontinentie. Amersfoort: Koninklijk Nederlands Genootschap voor Fysiotherapie; 2011. Beschikbaar via: <https://www.fysionet-evidencebased.nl/index.php/richtlijnen/richtlijnen/stress-urine-incontinentie-2011/verantwoording-en-toelichting/fysiotherapeutisch-diagnostisch-proces/b35-mictiedagboek> [Geraadpleegd 2015 januari 15].

2. Brown JS, McNaughton KS, Wyman JF, Burgio KL, Harkaway R, Bergner D, et al. Measurement characteristics of a voiding diary for use by men and women with overactive bladder. *Urology*. 2003;61(4):802-809.
3. Addla S, Adeyouju A, Neilson D. Assessment of reliability of 1-day, 3-day and 7-day frequency volume charts. *European urology supplements*. 2004;3(2):130.
4. Bright E, Drake MJ, Abrams P. Urinary diaries: evidence for the development and validation of diary content, format, and duration. *Neurourology and urodynamics*. 2011 Mar;30(3):348-352.
5. Nygaard I, Holcomb R. Reproducibility of the seven-day voiding diary in women with stress urinary incontinence. *International urogynecology journal and pelvic floor dysfunction*. 2000;11(1):15-17.
6. van Haarst EP, Bosch JL. The optimal duration of frequency-volume charts related to compliance and reliability. *Neurourology and urodynamics*. 2014 Mar;33(3):296-301.
7. Larsson G, Victor A. Micturition patterns in a healthy female population, studied with a frequency/volume chart. *Scandinavian journal of urology and nephrology supplementum*. 1988;114:53-57.
8. Martin JL, Williams KS, Abrams KR, Turner DA, Sutton AJ, et al. Systematic review and evaluation of methods of assessing urinary incontinence. *Health technology assessment*. 2006 Feb;10(6):1-132, iii-iv.
9. Nederlandse Vereniging voor Urologie. Richtlijn Diagnostiek en behandeling van LUTS/BPH. Utrecht: NVU; 2006. Beschikbaar via:
http://www.nvu.nl/Portals/_default/Skins/NVU/DocumentHandlerPublic.ashx?id=37fb2d38-24f9-4b27-bdb3-52a0256cc1e2&filename=bijlage%20C58%20LUTS%20BPH%202005.pdf
[Geraadpleegd 2015 januari 15].
10. Artsennet: kennisbank: apps. iP Plaslijst. Beschikbaar via:
<http://www.artsennet.nl/kennisbank/medische-apps/app/112200/ip-plaslijst.htm>
[Geraadpleegd 2015 januari 15].